

ПРАКТИКА ВИВЧЕННЯ І РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

У статті, на основі аналізу матеріалів педагогічної преси початку другої половини ХХ століття визначено шляхи і форми вивчення і розповсюдження передового педагогічного досвіду.

Ключові слова: преса, передовий педагогічний досвід, шляхи, форми, вивчення і розповсюдження.

В статье на основе анализа материалов педагогической прессы начала второй половины ХХ столетия определены пути и формы изучения и распространения передового педагогического опыта.

Ключевые слова: пресса, передовой педагогический опыт, пути, формы, изучения и распространения.

Based on the analysis of the materials of the pedagogical press beginning of the XX century, it is generalized the forms of education and spreading of the leading pedagogical experience in the article.

Key words: the press, the leading pedagogical experience, forms of the leading pedagogical experience, different ways.

Актуальність і ступінь дослідження проблеми. Розвиток педагогічної науки і шкільної практики спричиняє також вивчення і розповсюдження передового педагогічного досвіду. Творчість вчителя, постійний пошук нового дозволяє підвищувати його професійний рівень, педагогічну майстерність.

Усвідомлення ролі і значення передового педагогічного досвіду для вдосконалення навчання і виховання дало можливість педагогам, науковцям розглядати сутність передового педагогічного досвіду (ППД), його функції (Ю. Бабанський, В. Паламарчук, І. Кривонос), зміст підготовки вчителів до засвоєння педагогічного досвіду (О. Ярошенко), взаємозв'язок творчості і передового педагогічного досвіду (М. Поташник, В. Храпов).

Особливе місце проблема передового педагогічного досвіду займала в спадщині видатних українських педагогів А. Макаренка, В. Сухомлинського.

Однак, на сьогодні відсутнє узагальнення наробок з даної проблеми,

зокрема, в педагогіці другої половини ХХ ст., яка, починаючи з 50-60 років загострилась набула чітких обрисів у науково-практичному плані.

Отже, **мета статті** полягає в тому, що на основі аналізу періодичної преси 50-60 років ХХ століття визначити шляхи і форми вивчення і розповсюдження передового педагогічного досвіду.

Виклад основного тексту. Проблема вивчення, впровадження і розповсюдження передового педагогічного досвіду, як свідчить аналіз історико-педагогічної літератури є надзвичайно важливою, актуальною у педагогічному просторі. Так, уже на початку другої половини ХХ століття на сторінках педагогічної преси, зокрема «Народное образование» зазначалось, що в галузі педагогічної роботи ППД має не менше значення ніж у любых інших галузях соціалістичного будівництва, особливо якщо врахувати складність і багатогранність творчої педагогічної праці.

У педагогічній теорії доводилось, що саме в школі, в дитячому садку, дитячому домі та в інших установах народної освіти більш ніж де небудь має значення колективна творча діяльність, і ця робота неможлива без використання кращого досвіду. Підкреслювалось, що рівняння на кращий досвід зумовлюється, перш за все, необхідністю підняти школу на новий, вищий етап її розвитку. У зв'язку з цим важливі питання навчання і виховання молодого покоління вивчалися і розроблялися у ці роки [5, с.9].

Завдяки вивченню ППД у більшості шкіл досягалось подолання второгодництва надання учням стійких, міцних знань. Без урахування ППД не можливі були зміни в навчальних планах, програмах, підручниках. Необхідність широкого вивчення, узагальнення і розповсюдження ППД зумовлювалось також і тими обставинами, що в радянську школу щорічно приходять нові учительські кадри.

Крім того, вивчення, узагальнення і розповсюдження ППД покликані були відігравати величезну роль у справі розвитку і збагачення радянської педагогічної науки. Прогресивність науки, фундаментальність її визначалась наявністю передового педагогічного досвіду. Наприклад, на сьогодні вона збагачена і збагачує педагогічну громадськість працями, що роблять опір на

багату практику А. Макаренка, В. Сухомлинського.

Педагогічна наука, зазначалось на сторінках журналів, повинна займатися розробкою докорінних проблем і практичних завдань, що використовуються школою. Єдність теорії і практики, зв'язок науки з досвідом сприяє і розвитку самої педагогічної науки і поліпшенню практики навчання і комуністичного виховання дітей в школах [5, с.11]. Так, аналіз педагогічної спадщини А. Макаренка педагога-новатора, носія передових педагогічних ідей свідчить, що він убачав у педагогічному досвіді складний процес, в якому нерозривно пов'язані мета, впливи, діяльність педагога і вихованців, засоби впливу і результати їх застосування. Педагог визначав «педагогічний досвід», з одного боку, як практикум виховання, з іншого – як продукт майстерності вихователя, що добутий у результаті довготривалої роботи [3]. Педагогічний досвід А. Макаренка розглядав у двох його функціях: як засіб удосконалення виховної роботи і як засіб, що сприяє побудові педагогічної теорії.

Вивчення матеріалів тогочасної педагогічної преси 50-60 років ХХ століття свідчить, що предметом вивчення, розповсюдження ППД ставали дидактичні проблеми, що були пов'язані з забезпеченням якості знань (міцності, дієвості, стійкості), формуванням пізнавальних мотивів, інтересів, активності, творчості; організацією навчально-пізнавальної діяльності школярів; виховні (підвищення ідейного рівня всього педагогічного процесу, формування в учнів основ комуністичного світогляду, норм моралі, підготовка учнів до майбутньої практичної діяльності тощо).

Редакції журналів прагнули звернути увагу педагогів на доцільність вивчення педагогічного досвіду, на важливість використання передових ідей безпосередньо в шкільній практиці, всебічно підтримували пошуки вчителів щодо удосконалення навчально-виховного процесу. Наприклад, журнал «Народное образование» надрукував, досвід П. Колесової, учительки початкових класів (Якутія), яка домагалася активності всіх учнів на уроці, привчала до подолання труднощів, розвивала в них самостійність мислення, забезпечувала міцність і стійкість знань. Узагальнюючи її нароби, дописувач Я. Дубравіна зазначала, що це вдавалося, бо вчителька постійно вивчає

психологічні особливості школярів, з урахуванням яких активно застосовує метод наочності в навчанні дітей, використовує елементи ігрової діяльності, а також різні види роботи: читання, письмо, бесіду, гру [5,с.7].

На сторінках педагогічних журналів відображався досвід учителів предметників різних регіонів. Наприклад, зверталась увага педагогічної громадськості, що учитель літератури СШ №484 м. Москви А. Федорова проводить нестандартні уроки, бо стандарт, зазначає вона, приводить до нудьги учнів при викладанні літератури. Особливо важливо прагнути того, щоб діти почули красоту літературного твору, полюбили й оцінили високі, благородні думки і почуття, що відображені в ньому, не завчали механічно текст, а працювали з ним із інтересом, творчо і вдумливо.

Учителька, підкреслювалось в журналі, прагнула знайти ті прийоми, які дуже виразно демонструють учням скарбниці, що містяться в художньому творі. Розкриваючи думки, почуття письменників та їх героїв, вона показувала одночасно як письменник уміє вибирати точні, влучні слова і вирази. Крім того, А. Федорова з учнями часто відвідують музеї, Третьяковську галерею. Учні її класу бувають на лекціях з літератури, історії мистецтва у Московському шкільному лекторії. А. Федорова своїми уроками сприяла формуванню в учнів позитивного ставлення до літератури і до професії вчителя [3, с.8].

Аналіз матеріалів тогочасної преси свідчить, що вважаючи передовий досвід «великою мобілізуючою силою», А. Макаренко зазначав, що вивчення, узагальнення і запровадження ППД сприяє росту творчої індивідуальності вихователя в педагогічному колективі, а навчання педагогів на кращому досвіді інших є умовою формування педагогічної майстерності при цьому слід уважно проаналізувати педагогічні праці, використовувати прийоми і методи лише ті, що перевірені практикою, переконатися в ефективності того чи іншого засобу, прийому, методу (П.С.С., Т.ІУ, С.438).

У ході дослідження встановлено, що педагоги вже на початку другої половини ХХ століття називали і використовували багато шляхів вивчення і розповсюдження ППД, що знайшло відображення на сторінках педагогічних журналів:

- ☐ цілеспрямоване відвідування шкіл і уроків учителів;
- ☐ вивчення шкільних звітів та інших документів, що склалися школами, учителями, класними керівниками;
- ☐ обговорення відкритих уроків;
- ☐ аналіз творчих робіт учнів;
- ☐ організація в педагогічних кабінетах шкіл, інститутах удосконалення вчителів тематичних виставок з питань навчання і виховання;
- ☐ обговорення доповідей про досвід роботи вчителів на засіданнях педагогічної ради;
- ☐ опис кращого педагогічного досвіду в пресі (газетах, журналах, спеціальних збірниках);
- ☐ організація науково-практичних конференцій на яких обговорюються питання ППД;
- ☐ узагальнення власного досвіду, наприклад, учитель математики СШ № 188 І. Смирнов узагальнив свою багаторічну працю і подав книгу «Дослідження рівнянь», учителька СШ № 7 Н. Ускова написала посібник «Види письмових робіт в У-Х класах» [3].
- ☐ виявлення вчителів, що мають повну успішність;
- ☐ попередня перевірка їхньої роботи і рівня знань їх учнів;
- ☐ вивчення і розкриття педагогічної системи конкретного вчителя;
- ☐ обговорення системи роботи кращих учителів у педагогічному колективі школи, в методичних об'єднаннях району, в обласному інституті удосконалення вчителів, на нарадах;
- ☐ широка популяризація і запровадження кращого досвіду в практику масової роботи школи;
- ☐ вивчення ефективності запровадження передового педагогічного досвіду [1, с. 41].

Таким чином, проведене дослідження свідчить, що вивчення, засвоєння нових ідей, передового педагогічного досвіду на початку другої половини ХХ ст. було актуальною науково-практичною проблемою. Вивчення і аналіз матеріалів періодичних видань свідчить про прогресивні тенденції розвитку

самостійних творчих пошуків учителів-практиків, накопичення передового педагогічного досвіду, з'ясування шляхів форм, методів його вивчення і розповсюдження.

Література:

1. Лебедев Н., Яромич И. Опыт одной школы. // Народное образование, 1955, № 2. – С. 38-45.
2. Гоноболин Ф. Черты педагогического мастерства // Народное образование, 1955, №9. – С. 47-51.
3. Копилка педагогического опыта // Народное образование, 1959, № 2. – С. 68-70.
4. Власов Г. Из практики изучения и распространения педагогического опыта. // Народ-ное образование, 1950, № 5. – С. 41-47.
5. Дубравина Л. Об изучении и распространении лучшего педагогического опыта. // Народное образование, 1950, № 3. – С. 7-19
6. Корогородский В. Изучение лучшего опыта школ // Народное образование, 1950, № 8. – С. 47-49